Syyttäjälaitos

10.6.2020 Dnro 069/47/19)

Eduskunnan oikeusasiamiehelle

Valtakunnansyyttäjän toimiston vastaus eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksessä (EOAK/188/2018) esitettyihin kysymyksiin

Taustaa

Eduskunnan oikeusasiamies Petri Jääskeläinen arvioi päätöksessään (EOAK/188/2918, 19.9.2018) syyttäjätutkinnanjohtajiin kohdistuvan laillisuusvalvonnan kattavuutta. Oikeusasiamies pyysi valtakunnansyyttäjän toimistoa ilmoittamaan, mihin toimenpiteisiin päätöksessä esitetyt näkökohdat ovat antaneet aihetta. Erityisesti oikeusasiamies pyysi ottamaan ilmoituksessa huomioon seuraavat seikat.

1) Miten valtakunnansyyttäjä kehittää toimintaansa ja huomioi syyttäjätutkinnanjohtajien valvonnassa Syyttäjälaitoksesta annetun lain (32/2019) säätämisen yhtenä tarkoituksena olleen paremman mahdollisuuden syyttäjien toiminnan valvontaan?

2) Onko mahdollista kehittää tietojärjestelmien käyttöä siten, että niitä voitaisiin hyödyntää syyttäjätutkinnanjohtajien laillisuusvalvonnassa?

3) Kuinka valtakunnansyyttäjän toimistossa ratkaistavien poliisirikosasioiden valvonta on järjestetty?

Valtakunnansyyttäjän toimiston ilmoitus

1) Valtakunnansyyttäjän toimiston poliisirikosten käsittely-yksikön tehtävänkuvaa muutetaan 1.9.2020 alkaen. Kun vuonna 2019 käsittely-yksikön kaksi päätoimista syyttäjätutkinnanjohtajaa käyttivät työajastaan noin 90 prosenttia poliisirikosasioiden esikäsittelyyn, painottuu heidän tehtävänsä muutoksen jälkeen enemmän alueellisten syyttäjätutkinnanjohtajien työn koordinoimiseen, ohjaukseen, kehittämiseen, valvontaan ja sidosryhmäyhteistyöhön. Suurin osa poliisirikosasioista tehdyistä tutkintapyynnöistä tullaan jatkossa jakamaan käsittely-yksikössä tehdyn esiselvityksen jälkeen ratkaistavaksi alueellisille syyttäjätutkinnanjohtajille. Käsittely-yksikön syyttäjätutkinnanjohtajat tekevät lähinnä ”ei syytä epäillä”-perusteisia tutkimattajättämisratkaisuja sellaisissa esiselvityksen valossa ”päivänselvissä” yksinkertaisissa asioissa, joiden siirto alueellisille tutkinnanjohtajille ei ole tarkoituksenmukaista. Sen sijaan käsittely-yksikkö seuraa kaikkia alueellisten tutkinnanjohtajien tutkimattajättämispäätöksiä ja pakkokeinopäätöksiä tai muita vaihtuvan valvontateeman mukaisia asioita. Valvontahavainnoistaan käsittely-yksikkö raportoi valtakunnansyyttäjäntoimiston syyttäjäntoiminnan

Syyttäjälaitos
Valtakunnansyyttäjän toimisto
Lintulahdenkuja 4
00530 Helsinki
Puhelin 029 56 20800
Faksi 029 56 20888
syyttajalaitos.fi
etunimi.sukunimi@oikeus.fi

yksikön päällikölle. Lisäksi käsittely-yksikön syyttäjätutkinnanjohtajille voidaan antaa esittelijäntehtäviä valtakunnansyyttäjälle tehdyissä poliisirikosasioita koskevissa kanteluissa, taikka tutkinnanjohtajatehtäviä esimiehen määräämissä, pääasiallisesti erityisen vaativissa poliisirikosasioissa. Käsittely-yksikön tämänhetkinen tiimirakenne on osoittautunut toimivaksi, mutta yksikön toiminnan seurantaan ja ohjaukseen liittyviä tehtäviä määrätään jatkossa yhden valtionsyyttäjän tehtäväksi.

Alueellisten syyttäjätutkinnanjohtajien osaamista suunnitellaan vahvistettavaksi luomalla tutkinnanjohtajan tehtävästä syyttäjän urapolkuun kuuluva nimenomainen erikoisosaamisalue. Tällöin muun syyttäjäntyön ohella tehtävä tutkinnanjohtajan työ tulee paremmin huomioiduksi henkilön kokonaistyömäärässä, mikä puolestaan on omiaan entisestään parantamaan poliisirikosasioissa tehtävien ratkaisujen laatua.

Poliisirikosasioiden käsittely-yksikkö laatii vuosittain poliisirikostutkinnan toimintakertomuksen, mihin kootaan tiedot juttumääristä, käsittelyajoista, poliiseista tehtyjen rikosilmoitusten teemoista, poliisirikostutkinnanjohtajien ja poliisirikostutkijoiden koulutuksesta, kehittämistoimenpiteistä, valvontahavainnoista ja vuoden aikana kohdatuista haasteista. Vuodelta 2019 laadittu ensimmäinen toimintakertomus liitetään oheen.

2) Valmisteilla olevassa AIPA-tietojärjestelmässä pyritään tuottamaan luotettavaa tilastotietoa poliisirikosasioiden esitutkinta- ja syyteharkintakynnyksestä. AIPA:n avulla voidaan havaita, mikäli esitutkinta- ja syyteharkintakynnys poikkeaa niin sanotuista siviilirikoksista.

Poliisiasiain tietojärjestelmän (PATJA) ja sen korvaavan VITJA-tietojärjestelmän hyödyntäminen syyttäjätutkinnanjohtajien valvonnassa edellyttäisi, että Poliisihallitus laajentaisi Syyttäjälaitoksen käyttöoikeuksia poliisin tietojärjestelmiin. Tällä hetkellä käsittely-yksikössä työskentelevillä poliisin henkilöstöön kuuluvilla poliisimiehilläkään ei ole pääsyä salattuihin rikosasioihin, vaikka poliisin tietojärjestelmät ovat muuten heidän käytettävissään. Käyttöoikeuksien tarkoituksenmukainen laajentaminen edellyttää vuoropuhelua Syyttäjälaitoksen ja Poliisin välillä. Asia otetaan esille valtakunnansyyttäjän toimiston ja Poliisihallituksen yhteistyössä.

Salaisten pakkokeinojen valvonnan osalta on ongelmallista, ettei syyttäjätutkinnanjohtajilla ole käyttöoikeuksia poliisin SALPA-järjestelmään. Käyttöoikeuksien puuttuminen ei voi johtaa siihen, ettei salaisia pakkokeinoja valvottaisi poliisirikosasioissa lainkaan. Valvonta voitaisiin toteuttaa esimerkiksi siten, että Poliisihallituksen Salpa-valvoja avustaisi poliisirikosten käsittely-yksikköä salaisten pakkokeinojen

Syyttäjälaitos

10.6.2020 Dnro 069/47/19)

valvonnassa. Myös tämä asiaa otetaan esille valtakunnansyyttäjän toimiston ja Poliisihallituksen yhteistyössä.

3) Kaikkien poliisirikosasioiden tutkinnanjohtajina toimivien syyttäjien ratkaisuista ja menettelystä tehdään vuosittain tyypillisesti yhteensä 30 – 50 kantelua. Valtakunnansyyttäjän toimiston käsittely-yksikön syyttäjätutkinnanjohtajien vuonna 2019 tekemistä ratkaisuista tehtiin 36 muutosharkintakantelua ja kolme menettelyä koskevaa hallintokantelua. Seitsemän kanteluasian käsittely on vielä vireillä. Ratkaistuista kanteluista yhdessä kumottiin syyttäjätutkinnanjohtajan päätös ja asiassa määrättiin toimitettavaksi esitutkinta. Toisessa syyttäjätutkinnanjohtajan päätös otettiin uudelleen ratkaistavaksi ja päädyttiin samaan lopputulokseen, ettei esitutkintaa tule käynnistää, mutta eri perusteilla.

   Vaikka käsittely-yksikössä ratkaistavien asioiden määrä tulee jatkossa arvioilta puolittumaan, kantelumenettely tulee edelleen olemaan keskeinen osa valtakunnansyyttäjän toimiston suorittamaa käsittely-yksikön syyttäjätutkinnanjohtajien valvontaa. Lisäksi poliisirikosasioiden vastuuvaltionsyyttäjä valvoo ja ohjaa osaltaan käsittely-yksikön työtä.

Apulaisvaltakunnansyyttäjä Jukka Rappe

Valtionsyyttäjä Leena Metsäpelto

Liitteet Poliisirikostutkinnan toimintakertomus 2019 liitteineen